

T.C.
EKONOMİ BAKANLIĞI

Sayı : B.19.0.HUK.0.610-[2011-7/1225] 794

Konu : Yazılı Soru Önergesi

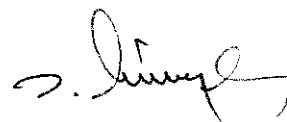
14.12.2011* 60219

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: 28/11/2011 tarihli ve A.01.0.GNS.0.10.02.00-31708 sayılı yazıları.

İlgi'de kayıtlı yazıları ekinde yer alan Manisa Milletvekili Sayın Erkan AKÇAY tarafından verilen 7/1225 sayılı yazılı soru önergesine ilişkin cevaplar ekte sunulmaktadır.

Bilgilerine arz ederim.

Zafer ÇAĞLAYAN
Bakan

EK :

1- Cevap yazısı (5 sayfa)

DAĞITIM :

Gereği :
TBMM Başkanlığı

Bilgi:
Başbakanlık

Manisa Milletvekili Sayın Erkan AKÇAY tarafından verilen 7/1225 sayılı yazılı soru önergesine ilişkin sorular ve cevaplar.

Sorular :

Dış Ticaret Müsteşarlığı verilerine göre; 2011 Ocak – Eylül döneminde ihracat 99 milyar 502 milyon dolar, ithalat ise 181 milyar 661 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bunun neticesinde de Dış ticaret açığı 2011 yılının ilk dokuz ayı itibariyle 82 milyar 159 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2002 yılında yüzde 70,3 olarak gerçekleşen ihracatın ithalatı karşılama oranı da tarihi bir rekor kırarak yüzde 54,8'e düşmüştür.

Bu kapsamda;

- 1- Dış ticaret açığı önümüzdeki dönemde artmaya devam edecek midir?
- 2- Dış ticaret açığının kapatılması amacıyla bu güne kadar aldığınız para ve maliye politikaları önlemleri var mıdır?
- 3- Önümüzdeki dönemde dış ticaret açığının kapatılması için almayı düşündüğünüz tedbirler var mıdır?

Cevaplar:

Cevap 1:

13 Ekim 2011 tarihinde açıklanan 2012-2014 dönemine ilişkin Orta Vadeli Program'da 2011 yılında ihracatın 134,8 ve ithalatın 236,9 milyar dolar olması, dış ticaret açığının 102,1 milyar dolar ve ihracatın ithalatı karşılama oranının da %56,9 düzeyinde gerçekleşmesi öngörülmüştür. 2012 yılında ise, ihracatın 148,5, ithalatın 248,7 milyar dolar, dış ticaret açığının 100,2 milyar dolar ve ihracatın ithalatı karşılama oranının da %59,7 olması öngörülmüştür. 2013 ve 2014 yılları sonu itibarıyla da söz konusu planda dış ticaret açığının sırasıyla 106,8 ve 110,8 milyar dolar olacağı tahmin edilmektedir. Aynı şekilde 2013 ve 2014 yıllarında da ihracatın ithalatı karşılama oranlarının sırasıyla %60,8 ve %62,6 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Dolayısıyla, önümüzdeki dönemde ihracatın ithalatı karşılama oranının da artması beklenmektedir.

Malumları olduğu üzere, Ülkemizde sanayi üretimi ve ihracatçı sektörlerin ithal etmek durumunda olduğu ara malları ve yatırım malları, çoğunlukla ülkemizde üretilmediği veya üretilmesinin maliyet açısından dezavantaj yaratacağı durumlarda ithal edilmesi yoluna gidilmektedir. Söz konusu ara malları ve hammaddenin, büyüyen ekonomimizde gittikçe artan bir oranda talep edileceği ve bu talebin bir kısmının ithalat yoluyla karşılanması doğaldır. Diğer taraftan, Ülkemizin enerji üretiminin yeterli düzeyde olmaması, bir başka deyişle ülkemiz enerji kaynaklarının enerji talebine nazaran yetersiz olması, önemli düzeyde enerji ithalatı yapılmasına yol açmaktadır. 2010 yılında toplam ithalatın %20'si enerji ürünleri ithalatından oluşmuştur. Bu oran 38,5 milyar dolara tekabül etmektedir. Ülkemiz ekonomisinin ihtiyaç duyduğu enerjiyi önemli oranda kendisi üretir duruma gelemediği takdirde enerji faturamız yüksek olmaya devam edecektir. Bu

itibarla, yeni ve alternatif enerji kaynaklarının değerlendirilmesi, ülkemiz potansiyelinin mümkün olan en üst düzeyde kullanılması önem arz etmektedir. Ayrıca, emtia fiyatlarında meydana gelen artışlar ülkemizin ithal etmek durumunda olduğu ürünlerde toplam ithalat değerini de artırmaktadır.

Bu kısıtlara karşın, Bakanlığım bünyesinde sürdürülen çalışmalar kısa vadeli yaklaşımlar yerine, ülkemizin uzun vadeli ekonomik çıkarları gözetilerek şekillendirilmektedir. Bu kapsamda Cumhuriyetimizin 100. Kuruluş yıldönümü olan 2023 yılında 500 milyar dolar ihracat hedefi konulmuş ve bu hedefe ulaşmada ortaya konacak politikaların belirlenmesi ve takip edilmesi amacıyla Başbakanlık Genelgesi ile İhracata Dönük Üretim Stratejisi Değerlendirme Kurulu ihdas edilmiştir. Bu kurulun ortaya koyacağı stratejinin temel bileşenleri ise düşük teknolojlili sektörlerde katma değeri yüksek ürünlere geçişin sağlanması, orta düşük teknolojlili sektörlerde üretimin artırılması ve daha yüksek katma değerli ürünlere geçilmesi, orta yüksek teknolojlili sektörlerde üretim artışına ulaşılması ve yüksek teknolojlili sektörlerde de yeni yatırımlar gerçekleştirilmesi olarak belirlenmiştir.

Dış ticaret açığının azaltılması sürecinin temel stratejilerinden biri, ithalat bağımlılığı bulunan ara mallarının Türkiye’de üretimini sağlayacak bir üretim altyapısının hazırlanmasıdır. Bunun yanı sıra, Türkiye’deki teknolojik değişime ve dönüşüme daha fazla katkı sağlayacak ve yaratılan katma değeri artıracak yatırım destek sisteminin güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, Bakanlığımızca yatırım teşvik politikalarını revize etmek ve/veya yeni teşvik politikaları üretmek üzere bir çalışma başlatılmış olup söz konusu çalışma devam etmektedir.

Bu çerçevede, cari açığın temel belirleyicisi konumunda olan dış ticaret açığının stratejik bir yaklaşımla kontrol altına alınması ve sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması hedeflenmektedir.

Cevap 2 ve 3 :

Dış ticaret açığının kapatılması ancak ihracat artırılırken, ithalatın azaltılması ile mümkün olabileceğinden, Bakanlığımızca hem ihracatı artırıcı politikalar hem de eş zamanlı olarak ithalatı kontrol altına almaya yönelik etkin ithalat politikaları birlikte uygulanmaktadır.

Bu kapsamda; ihracata yönelik devlet yardımları, firmaların mevcut pazarlardaki paylarını artırmak, yeni ihraç pazarlarına yönelmelerini sağlamak ve ihracatlarında sürekliliğin sağlanabilmesi amacıyla daha etkin bir yapıda yeniden düzenlenmiştir.

Bu çerçevede TURQUALITY® destek programı ile 77 firmamızın 88 markası TURQUALITY® Programı kapsamında, 33 firmamızın 36 markası ise Marka Programı kapsamında olmak üzere; toplam 110 firmamızın 124 markası desteklenmektedir.

Firmalarımızın yurtdışında açacakları birimlerden ofis, mağaza, depo veya showroamların kira ve demirbaş giderleri, yurt dışında yapacakları tanıtım faaliyetleri ve marka tescil giderleri de 2010/6 sayılı Tebliğ kapsamında desteklenmektedir.

Özellikle, ihracata yeni başlayan firmalara yönelik olarak “Pazar Araştırması ve Pazara Giriş Desteği” uygulamaya konulmuştur. Böylece özellikle KOBİ statüsünde

yer alan firmalarımızın ihracatta daha rekabetçi olmaları desteklenmiş, ihracata başlamaya hazır KOBİ'ler bir anlamda cesaretlendirilmiştir.

Ayrıca, yurt dışında yatırımlarımızın artırılmasına yönelik katkı sağlaması amacıyla şirketlerimizin yurt dışında marka ve şirket satın alma faaliyetleri desteklenerek, satın alma süreçlerinde satın alacakları sektör, ülke, yabancı şirket veya marka odaklı raporlar ile danışmanlık hizmetlerine ilişkin giderlerin %60'ı, İşbirliği Kuruluşları için ise %75'i oranında destek sağlanmaktadır. Özellikle hedef ihrac pazarlarımıza ilişkin güncel bilgi akışının sağlanması ve ihracatçı firmalarımıza söz konusu ülke ile ilgili hizmet verilebilmesi amacıyla, tüm ülkeleri kapsayacak şekilde oluşturulan "Ülke Masaları" çalışmaları kapsamında elde edilen pazar bilgilerinin 81 ilde ihracatçılarımızla özellikle de KOBİ'lerimizle paylaşılması ve KOBİ'lerimizin dış pazarlara yönlendirilmesi amacıyla Pazara Giriş ve Hedef Ülke Seminerleri de düzenlenmektedir.

Yine ihracatımızı artırmak için, Bakanlığımızca "hedef ülke"lere yönelik olarak ihrac ürünlerimizin tanıtımının sağlanması, pazar payımızın genişletilmesi ve söz konusu ülkelerle ticari ve ekonomik işbirliğimizde ilerleme sağlanması amaçlarıyla, Bakanlığımız tarafından, Ticaret Heyetleri düzenlenmektedir. 2011 yılı Ocak-Kasım döneminde 13 ülkeye yönelik 11 Genel Ticaret Heyeti, 18 ülkeye yönelik 20 Sektörel Ticaret Heyeti ve 70 Alım Heyeti Programı düzenlenmiştir.

2009/5 sayılı "Yurt Dışında Gerçekleştirilen Fuar Katılımlarının Desteklenmesi Hakkında Tebliğ" kapsamında yapılan değişiklikler ile bundan böyle imalatçı firmalarımız ve film yapımcılarımızın yanı sıra eğitim, yazılım ve sağlık sektöründe faaliyet gösteren şirket, kurum ve kuruluşlarımızın da destekten yararlanması sağlanmıştır. Söz konusu değişiklikler ile birlikte Fuar destekleri kapsamında, 2011 yılı Ocak-Kasım döneminde 7.401 firmamıza fuar desteği verilmiştir.

Yeni pazara giriş koordinasyon yapılanması çerçevesinde Pazara Giriş Komitesi kurulmuştur. Bu Komite bünyesinde yapılan çalışmalar neticesinde, ABD, Çin, Rusya, Hindistan, Brezilya, Kanada, Polonya, Nijerya, Mısır, İran, Suudi Arabistan, Cezayir, Libya, Ürdün ve Katar "hedef ülkeler" olarak belirlenmiştir. Bu ülkeler için, söz konusu yeni yapı vasıtasıyla pazara giriş projeleri ve bu projeler doğrultusunda gerçekleştirilecek ve belirli bir takvime bağlanmış faaliyetlerin yer aldığı eylem planları hazırlanmıştır. Söz konusu proje ve eylem planları hazırlanırken de ülkelerin kendilerine özgü nitelikleri ayrı ayrı dikkate alınmıştır.

Tüm bu çalışmalar sonucunda, 2010 yılında toplam ihracatımız %14 artarken 15 Hedef Ülke'ye ihracatımız %18 oranında artmış ve 25,6 milyar dolar olmuştur. Bu dönemde özellikle uzun yıllardır girmekte zorlandığımız Brezilya, Kanada, Çin, Hindistan gibi ülkelere ihracatımızda ortalamanın çok üzerinde artışlar görülmüştür. Nitekim Brezilya'ya ihracatımız % 53, Kanada ve Çin'e ihracatımız %41, Hindistan'a ihracatımız da % 27 oranında yükselmiştir. 2011 yılının ilk 10 aylık döneminde de söz konusu ülkelere ihracatımız bir önceki yılın aynı dönemine göre %28 oranında artarak 4,1 milyar dolar düzeyine gelmiştir. Bu başarı; uygulanan dış ticaret politikalarının etkinliğinin bir sonucudur.

İhracatımızın arttırılmasına ilişkin bu çalışmalar yapılırken diğer taraftan cari açığın unsurları arasında yer alan ithalattaki artışların özellikle yerli üreticiler üzerinde olumsuz etkilere yol açması durumunda, ulusal ve uluslararası kurallar dahilinde ticaret politikası araçları etkin bir şekilde uygulanmaktadır. Bu çerçevede; ithalatın yerli üretime zarar vermesini engellemek amacıyla damping, kota ve gözetim uygulamaları en etkin şekilde kullanılmaktadır.

Ülkemiz dampinge karşı önlem mekanizmasını en etkin işleten ülkeler arasında yer almaktadır. Nitekim, DTÖ verilerine göre, ülkemiz toplam alınan önlem sayısı itibariyle, Ocak 1995-Aralık 2010'u kapsayan dönemde DTÖ üyeleri arasında 6 ncı sırada yer almıştır. 2010 yılı genelinde bakıldığında ise ülkemiz alınan önlem sayısı itibariyle DTÖ üyeleri arasında 5 inci sırada yer almıştır.

Yine söz konusu önlemlerden, Korunma Önlemleri Mevzuatı çerçevesinde;

2011 Yılında elektrik süpürgesi, buharlı ütü, motosikletler, gözlük çerçeveleri, pamuk ipliği, seyahat çantaları, el çantaları ve benzeri mahfazalar, bazı elektrikli aletler, kibritler, ayakkabı ve polietilen tereftalat (PET) olmak üzere toplam 11 ürün grubunda tüm ülkelere yönelik olarak kesin ya da geçici önlem olmak üzere ek mali yükümlülük şeklinde korunma önlemi uygulanmaktadır.

Ayrıca, Rusya Federasyonu ve İran menşeli düz cam ithalatında ve İran menşeli naylon iplik, cam eşya ve çerçevesiz cam ayna ithalatında olmak üzere ülke bazlı 4 ürün grubunda korunma önlemi olarak ek mali yükümlülük uygulanmaktadır.

Diğer yandan, tekstil ve konfeksiyon ithalatına yönelik olarak yürütülmekte olan soruşturma tamamlanmış ve soruşturma kapsamında bulunan ürünlerin ithalatında, AB ve STA yapılan ülkeler hariç olmak üzere, 15 Eylül 2011 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile ilave gümrük vergisi uygulaması başlatılmıştır.

İthalatta alınmakta olan önlemlerden olmak üzere;

Avrupa Birliği ile Serbest Ticaret Anlaşması (STA) imzalayarak ülkemize gümrüksüz ihracat yapma imkânı elde etmiş; ancak Türkiye ile henüz STA yapmamış olan ülkelere yapılan ithalata karşı bir çalışma başlatılmıştır. Gerek bizimle STA yapmaya yanaşmayan ülkeleri müzakere masasına çekmek; gerekse ülkemizin haksız bir şekilde uğradığı vergi kaybının önüne geçmek amacıyla Telafi Edici Önlem Mekanizması oluşturulmuştur.

Söz konusu uygulama ile Avrupa Birliği üzerinden ithal edilen Meksika menşeli bazı binek otomobillerine uygulanması karara bağlanan ilave mali yükümlülük oranı, Gümrük Birliği kapsamındaki ortak tarifeler dikkate alınarak, %10 olarak belirlenmiştir. Anılan Kararname yayımlandığı tarihten 3 ay sonra 28/07/2011 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Dış ticaret politikası çerçevesinde, ithalat artışının ülke ekonomisi üzerindeki olumsuz etkilerini bertaraf etmek amacıyla yürütülen uygulamalar etkin bir şekilde devam ettirilecektir. Bundan başka, yine etkisini dış ticaret açığının artması olarak gösteren ekonomimizin yapısal sorunlarına ilişkin olarak Bakanlığım görev ve yetki alanı içerisinde yapılan çalışmalar artarak sürdürülecektir.

Diğer taraftan, yeni nesil serbest bölgeler konsepti çerçevesinde yapılan çalışmalar sonucunda kurulması öngörülen dış ticarete yönelik daha entegre nitelikli planlı kalkınma alanları, doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ve teknoloji girişinin hızlandırılmasını, ekonominin girdi ihtiyacının rekabetçi koşullarda ve düzenli şekilde temin edilmesini desteklemek gibi faydaları beraberinde getirecektir. Bu alanların, bunların yanı sıra ülkemiz hizmet ihracatını artırarak cari açığı azaltıcı etki yapması beklenmektedir.

Ayrıca Bakanlığım bünyesinde teşvik politikalarını revize etmek ve yeni teşvik politikaları üretmek üzere çalışmalar başlatılmıştır. Bu çalışmalarda ithalat bağımlılığı bulunan ara malların ülkemizde üretimini sağlayacak bir üretim alt yapısının hazırlanması ve teknolojik değişim ve dönüşüme daha fazla katkı sağlayacak, yaratılan katma değeri artıracak destek sisteminin güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

Dış ticaret dengesinin sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi sadece dış ticaret politikası kapsamında ithalata yönelik olarak alınacak önlemlere değil, bundan daha ziyade para politikası kapsamında finansal istikrara yönelik alınacak tedbirlere, kredi ve iç talebe yönelik olarak alınacak önlemlere ve nihayet teşvikler ve sanayi yatırımları dâhil olmak üzere sanayi stratejisine bağlıdır.

Dış ticaret ve buna bağlı olarak da cari işlemler açığının azaltılmasını sağlayacak yapısal önlemlerin alınması için “İhracata Dönük Üretim Stratejisi” kapsamında yürütülmekte olan Girdi Tedarik Stratejisi (GİTES), hammadde ve girdilere tahrif edilmemiş fiyatlardan ve sürdürülebilir erişimin güvence altına alınması, girdi tedarikinde ithalata olan bağımlılığın azaltılması, tedarik sürekliliği ve güvenliğinin sağlanması ve bu yolla ihracatta sürdürülebilir rekabet gücü artışının yakalanması amaçlarıyla oluşturulmuştur. Bugüne kadar yapılan çalışmalarda genel olarak pek çok politika önerisi ortaya çıkmış olup, bunlardan bazıları; merkezi veya sektörel girdi tedarik sisteminin oluşturulması, yurt dışına yönelen Türk yatırımlarının ihtiyaç duyulan girdi alanlarına yönlendirilmesi, bölgesel dış ticaret stratejilerine, serbest ticaret ve tercihli ticaret anlaşmalarına girdi tedarik konusunun yansıtılması olmuştur. GİTES çalışmaları çerçevesinde ele alınması öngörülen tüm sektörlerde dönük değerlendirmeler tamamlanmış olup, söz konusu sektörlerdeki ara malı ithalatına ilişkin birçok tespit ve politika önerileri ortaya konmuştur. Bu tespit ve önerilerin, stratejik eylem planlarına bağlanması çalışmalarına ise devam edilmektedir.

Bu hususlar çerçevesinde, Orta Vadeli Ekonomik Program kapsamında 2012-2014 döneminde cari işlemler dengesinin artış hızının belirli bir aralıkta tutularak gayri safi yurt içi hasılaya olan oranının tedrici olarak düşürülmesi planlanmaktadır. Bu kapsamda Cari İşlemler Dengesi/GSYİH oranının 2011 yılı sonu itibarıyla -%9,4, 2012 yılında -%8, 2013 yılında -%7,5 ve 2014 yılında ise -%7 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.